

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurs, inserțiuni și taxele de abonament se sîmit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FORA BISERICESCĂ ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

—
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Nr. 27/1915 E. G. B.

Concurs.

Se publică concurs pentru 2 stipendii 400 cor. anual din fundațiunea Elena Ghiba Birta pentru anul școlar 1915/16 cu termenul de 28 septembrie (11 octombrie) a. c.

Indreptățiți la aceste stipendii sunt în prima linie rudeniile testatouții, iar recurenții nefrudiiți, de religiunea gr.-or. rom. din comitatele Arad, Bihor, Bichiș și Ceșnad numai atunci se primesc, când lipsesc competenți dintre rudeni.

Recurenții au să-și înainteze cererile lor la adresa Comitetului administrativ al fundațiunii Elena Ghiba Birta în Arad, provăzute cu timbru de 1 cor. și instruite cu următoarele documente originale ori copii autentice:

1. Extras din matricula botezaților, provăzut cu clauzula parohului local, că și de prezent aparține bisericii gr.-or. române.

2. Rudeniile mai au să adnezeze și informațiune familiară, prin care pot să dovedească, că sunt înrudiți cu testatoarea.

3. Atestat de paupertate dela dirigătoria competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților și a recurenților. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local.

4. Testimoniu școlastic, că au absolvat cel puțin școala elementară cu succes, iar aceia, cari au ascultat deja cursuri la vre-o școală medie sau academie respective universitate, să dovedească, că au câștigat astfel de testimoniu, încât pot trece în cursurile superioare.

5. Certificat medical despre starea sanitară.

6. Dacă recurentul a întrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic, unde a fost, și ce purtare a avut.

7. Recurentul să arete specialitatea, la care, locul, unde are să urmeze studiile, precum și dacă are ori ba alt stipendiu. Pentru cazul, că recurentul ar fi înscris dejă la vre-un institut de învățământ, aceasta să o dovedească prin certificat dela direcțiunea respectivului institut.

8. Fiecare stipendist este obligat, ca după terminarea studiilor să asigure comitetul administrativ, că îndată ce își va ajunge scopul dorit

și fi va permite starea materială, va depune pentru totdeauna 50 coroane pentru augmentarea acestei fundațiuni.

9. Petițiunile lipsite de condițiunile de mai sus, ori sosite după termenul de concurs, nu se vor luă în socotință.

Arad, la 8/21 septembrie 1915.

Pentru comitetul administrativ al fundațiunii
Elena Ghiba Birta:

Ioan J. Papp m. p.

episcop-președinte.

Nr. 4798/1915.

Aviz.

Spre știre se aduce la cunoștința celor interesați, că examenul de cvalificațiune preotească cu candidații la preoție din dieceza Aradului, prescris prin Statutul organic și Regulamentul special, se va ține în 5/18 octombrie 1915 și zilele următoare la 9 ore anteameaz, în sala de sedințe a Consistorului gr.-or. român din Arad.

La examen sunt admiși toți acei absolvenți de teologie, cari conform ș-ului 8 din Regulamentul special au subșternut aici în timpul prescris cererile corespunzătoare instruite.

Recurenții au a-și ajusta recursese și cu atestat relativ la timpul și ocupațiunea avută dela absolvarea teologiei până la timpul de față.

Arad, la 10/23 septembrie 1915.

*Consistorul gr.-or. român
din Arad.*

Averea confiscată

de principele Mihail Apași dela mitropolitul Sava Brancovici și fratele său Gheorghe.

Comunicare istorică de *Dr. Ioan Lupas.*

(Urmare).

2. Mas küsséb zeöld Ladában vadnak ezek.
melyben Korda Uramék nevét találtuk.
Egy új lábos fedeles virágos ezüst Pohár,
kivül egészen aranyos.

Más régi forma lábos fedeles ezüst eöreg
Pohár, kivül beleöl egészen aranyos.

Két ezüst csésze, egyik kisebb, másik nagyobb, beleől aranyosok, frayczimereknek valók.

Egy fekete láspisból csinált onos kanna.

Tizennégy Gombok Mentére valók, sárga Iszkofinmból vadnak csinálva.

Dolmánra való fehér Iszkofinmból csinált kisebb szerő Gombok nro 14.

Item Basta Georgy nevére és képére vert két ezüst Moneták, aranyosak.

Masodik Iános király nevére czimerére vert Tallér nro 1.

Három ezüst fél fél Tallérok.

Hat ezüst ötven ötven Pénzes Moneták.

Két Danczkai Orth⁹⁾ negyven öt Pénzesek.

Két réghi forma rozsz féle Pénzek. 9 ezüst aprópénzek.

Egy ezüst arany fonalbol szeöt darab selyem Materia.

Két dat veres Angliai moly ette poszto.

Egy veres barsony orának való kopot Erszén és kék bogaziabol csinált Erszén.

Ezek mind Korda Uramék számára maradtanak.

3. Egy fekete Pincetok, hat On keözeb szerő Palaczkok

benne.

Korda Uramék czimerek raita.

Egy falka Ollah beteök, melyek vadnak négy Táblában.

4. Egy fehér öreg Ladában vadnak ezek, melynen cedulára fel irt Korda Uramék nevét is találtuk.

Nyolcz egy forma ezüst kalán, egyike nyelben elteört.

4. Egy egy forma ezüst villák.

Egy asztafra való nyomtatot bőr veres.

Egy teörök Balta, nyele czapas ezüsteös.

Egy teörök Pallos ezüstes veres bársonyos fehér szi raita.

Egy kápa nélkül való Magyar kard, ezüstes aranyos fekete czapas fekete szín raita.

Egy fekete czapas kard ezüstes aranyos, az markolatya ezüst drotal tekert.

Egy fekete czapas magyar kard ezüstes aranyos, kék selyem Mayicz raita boglár pikyelesek.

Superlátanak való három darab zeold perpetá.¹⁰⁾

Egy viola szén velencei granat nadrag.

Korda Uramék neve raita cedulaban.

Zeöld virágos Atlasz Uln¹¹⁾(arum) nro 16^{1/2}.

Egy darab teörök kaftan fertaly heán Uln(arum) 2.

Egy puska tokra való fekete barsony fedél, keskeny arany galandal tragiázot.

⁹⁾ Bani folositi în nordul Ungariei 1 Ort= $\frac{1}{2}$ taler sau $\frac{1}{2}$ floren.

¹⁰⁾ Stofă franceză de lână, foarte durabilă.

¹¹⁾ Ulna regală=királyi öl=2,959 m.

Korda Uramék neve raita.

Falra való veres selyem Materiából csinált feső Tok iszkofinmal varot. Korda.

Egy mecz szén virágos barsonbol csinált Szoknya, szeles arany prém hat rendben raita, alol arany galandal van beszegve.

Ugyan ehez való hasonló Vál, arany csépkével gazdagon tragyzva. Korda.

Egy aszony embernek való varot pár bőr kesztyu. Korda urnak neve raita.

Egy kalapra való fekete 4 szál Sztrucz Tol. Korda Sigmond neve raita.

Ugyan kalapra való aprob fehér, fekete, veres Sztrucz tollak.

Egy bérlés nélkül való Velencei zeöld granat Menté, 16 fehér iszkofin. Gomb raita.

Más ugyan bérlés nélkül való zeöld Velencei granat Menté gomb nélkül való.

4 rendbéli Mentére való uri száros öreg Gombok, egyike arany fonalbol szeöt nro 12 pár. Másika ezüst fonalbol szeöt nro 12 pár. harmadik zeöld selyemből szeöt 12 pár. Negyedik szegfeő szén selyemb. 11 pár.

Egy Lodingra való veres selyemb. ezüst fonalal elegiesleg vert gombos makos sinor.

Széles aranyos csipke Uln(arum) nro 22^{1/4} keskeny arany galand uln(arum) 9^{1/2}.

Egy darabocska viola szén viragos bársony, mindezek egy darab papyrosban vadnak takarva, melyben Korda Uramék neve vagyon.

Egy kopot veres Angliai czafrag. Két Sing veres szür prém.

N. B. Ezen Ladabeli bonumok eddigh mind Korda Uramék számára maradtanak.

Az többit elvitték, ugy mint:

Egy aszszony embernek való közlandis Menté bárány börel berlet, on gomb raita.

Egy viseltes veres Czintur(a).¹²⁾

Egy Selyem aranyos paplan koftánbol csinált, az szélén környül veres Atlasz.

Egy viseltes bogazia Paplan. Egy kék Dunha. Három vánkös tokiokkal edgyüt.

Egy kis tarka párna fraiczimernek való, ezek mind egy veres párna sákban vadnak.

Egy kis tábori böres szék. Egy rozsz lengyel puska vadra való.

5. Egy öreg zeöld tarkás Lada, melyben akattunk Korda Sigmond Regestrumára, melyet irtanak 1665 Esztendőben 19 Novembris, Leányának Korda Borbálának adot jokrol, ezen személyek irtak Dadai Iános, Tholnai István és Szikszai Iános. Ezen Ladaban penig ezek vadnak.

Egy bőr Erszénben Garas pénz £ 51 || 60

Egy ruhacsokban oroszlanys Tallér nro 2. ||

¹²⁾ Cingătoare.

Potura¹³⁾ pénz £ 5 || 16.

Teörök ezüstből való két sarkantyú.

Egy Olah Ritushoz való olah kesztyű es ehez való kék selyem kendő.

Egy cyprus faból csinált olah krucsa, és más is flaiszont¹⁴⁾ ki meczet.

Egy kalugernek való fekete szür Atlasz olah kápa.

Egy pár sárga papocs, és ugyan egy pár sárga kapcza.

Egy kalugernek való szür fekete sapka.

Egy fraven czimernek való szür főkötő, arany fonallal tekert.

Egy kis darabocska viola szén meczet barsony. Harom pėsma.

Két viseltes szigyeleő, egyik majczos teörök ezüstből csinált aranyos boglárok raita, a másik is ilyen de csak szira varott.

7 pennának való Teörökországi apro nád.

Egy ezüstös szerszámhoz tartozó kantár aladcsójara való ezüstös aranyos füllengő egészen aranyos.

Mentére való veres Selyem gombok nro 16.

Négy Sing keskeny veres Maycz. Egy falka Olah iras.

Egy tőerök országi lámpás forma csinált halheas eszköz.

Harom üres bőr Erszény. Egy néhány darab Sarga s veres kordovany.

Egy rosz angliai veres kozak süveg béletlen. Egy darabocska fekete poszto.

Eöt Sing keskeny tarka Mayicz. Olahnak való egy fa pohar, ahoz való két kalanak.

Harom fedeles fa kupa. Fa tanyér nro 23.

Egy Saczkuban 30 nest fark, nest nuszt lábok.

Egy veres karmasin selyembeöl szeöt mentére való gomb szár.

Dolmánra való öreg és apro gombok veres karmasin selyembeöl ezüst fonallal csináltattak, summa 32.

Iszkofinmbol vert Gombok nro 4.

Mentére való zeöld selyembeöl csinált makos Gombok nro 14.

Mentére Dolmánra való kék selyembeöl csinált makos Gombok nr. 36.

Nyolcz Sing mecz szén teöreök Gránát. Szederjes farlandis Uln(arum) 2¹/₄.

¹³⁾ potura = poltura = kurtaforint se numia, in sec. XVII, florinul unguuresc (magyar forint). In 1672 valorea nominală a groșitei (=3 xr) care fusese până atunci de 5 denari fu ridicată la suma de 6 denari. Prin aceasta florinul renan, care era de 20 groșite și fusese mai înainte = 100 denari, începe să aibă valoare = 120 denari. Poporul obicinuit din vechime cu sistemul decadic, conform căruia un florin era socotit totdeauna = 100 denari, s'a ținut și mai departe de obiceiul străvechiu. Deoarece florinul unguuresc (100 denari) era acum cu 1/4 mai mic decât florinul renan (120 denari), florinului unguuresc a început a i-se da numirea de kurta forint sau poltura — forint (florin mai mic).

¹⁴⁾ flaksleinwand.

Megy szén Angliai poszto két sing 5-fél fértaly.

Egy rosz zeöld czafrag. Egy rosz kalamáris teöreök.

6. Hatodik eöreg zeöld Ladában ezek vadnak.

Olah Colostromhoz tartozó eszkeözök.

Egy lábos ezüst pohár kívül beleöl aranyos, ehez tartozó ezüst aranyos Tanyér, hozá való köves teörkéses Corona forma cifraival.

Egy cyprus fábol flaiszon képekre kimeczzet ezüstös aranyos zománccos olah kereszt. másal ennél is kissebel, egy kis darab aranyos ezüstel edgyüt.

Egy Oláh Püspöki gyöngyházos ezüstös aranyos rendes manko.

Négy ezüst Tallér nyomo Moneta és egy egész Török Tallér.

Tizenöt uy rosz suszták¹⁵⁾ és egy rosz harmincz pénzes.

Egy fekete bársonybol való csinált oláh Püspöki Sabka fejer sárga iszkofinmmal gyöngyekkel igen gazdagon varot rakot, ehez tartozó nyakban való ezüst aranyos Láncz, raita függő ezüst aranyos keresztével edgyüt.

Item egy Olah cziifra keönyv.

Egy ezüst aranyos oláh Ritushoz tartozó Gyertyatarló forma gazdag Eszköz; ezek mind az Colostromhoz valok.

Egy aranyos forgo két ezüst aranyos tolával.

Egy bőr Tok, kiben vadnak három meczet kristály pohárok.

Két bőr teli kesztyű.

Egy tanyér keszkeneő és hol mi dib dab ruha, egy fa kalan és kendözö szapan.

Három ezüst kalán, három pár sárga karmasin csizma.

Három pár papocs ketteő kapczas. Két pár sárga karmasin kapcza.

Egy darabocska duffla veres bogazia.

Egy veres viseltes rosz czintár. Egy diván szunyog.

Három fejer szőnyeg, kettei kisseb.

Harom Sing és egy fértaly rosa szénü török Granat két darabban.

Egy fél viseltes sárga Papocs. Harom sárga s két veres karmasin beör.

Hol mi dirib darab kofftán. Egy vidra beör.

Hol mi dirib darab barany beör. Egy pár fejer czipelleős Leánynak való.

Egy vares Angliai béletlen Süveg.

Fél Sing veres bogazia.

Pohár székre való abrosz Uln(arum) 2¹/₂ két darab abba.

Hol mi dirib darab szederjes viola szén és zeöld posztok.

¹⁵⁾ piczula = hatos.

Eöt Portai maizcos leketeö szin.

Két pár bogazia kantár szár.

Iános király confirmatioja.

Item ezen ládában egy csomoban eöszve keötvö vagyon igen gazdag Püspöki ültezet tizenhárom számbol álo selyem materiák, nemelyike iszkoffinmal gazdagon varot, gyöngyösek is.

Egy Tatár korbács.

(Va urmä).

† Prepozitul Ioan M. Moldovanu.

În vremurile aceste de grea cumpănă, când puterea neamului nostru rătăcește cu arma în mână prin țări străine, iar idealul sfânt și speranțele noastre seculare, au rămas acasă în grija copiilor prea fragezi, a femeilor prea duiioase, și a bătrânilor prea neputincioși, venit-a cruda soartă să mai verse un picur în paharul suferințelor noastre, răpindu-ne pe cel mai adevărat apostol. Și aveam atâta lipsă de »apostoli«, cari în vremurile aceste de restriște, să îngrijască cu sfințenie, ca immoralitatea vremurilor desperate, să nu atingă, să nu clatine altarul sfânt al neamului, pentru care s'a jertfit în sute de ani atâta energie!

Ioan M. Moldovanu apostolul mare al unei credințe, — a liberării vieții noastre naționale, — nu mai este. S'a stins după o viață lungă, bogată în fapte de umanitate și de iubire neșarmurită față de poporul din care s'a ridicat.

Aducându-ne aminte de sufletul lui mare, de mintea-i luminată și de idealul sfânt ce-i cuprindea întreaga ființă și care nici când nu a fost tulburat de hărțuile confesionale fratricide, ne apare acest apostol al Blajului și al Neamului întreg, o rămășiță viguroasă și curată a vremurilor de glorie, a pleiadei de adevărați bărbați divini, cari toate puterile vieții lor le-au jertfit spre a întemeia calea dreaptă și adevărată a culturii și a politicii noastre românești. Crescut și călăuzit de spiritul acestora, I. M. Moldovanu a fost în întreaga lui viață pururea la postul său, neuitându-și de datorințele sale sfinte nici în vremuri grele, nici în vremuri mai senine. În personalitatea sa eră intruchipat principiul »totul pentru neam«, și națiunea a știut să-i fie întotdeauna recunoscătoare, ridicându-l la posturile cele mai onorifice.

Trupul lui I. M. Moldovanu nu mai este, dar sufletul lui mare nu va putea fi uitat și va avea parte întotdeauna de venerarea, cinstea și recunoștința noastră, a neamului românesc.

În veci amintirea lui!

Din incidentul morții lui I. M. Moldovanu I. P. S. S. Metropolitul V. Mihalyi a adresat următorul Circular Ven. cler al arhidiecezei gr.-cat. române din Alba-Iulia și Făgăraș:

Circular.

Ilustritatea Sa Reverendissimul Ioan M. Moldovanu, prelat domestic al Sfinției Sale Pontificelui Roman, canonic, prepozitul Veneratului Capitul al Bisericii Metropolitane Greco-Catolice de Alba-Iulia și Făgăraș cu hramul Prea Sfinției Treimi în Blaj. Membru al Academiei române și fost prezident al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, după o viață pusă în serviciul S. bisericii și al neamului românesc, a adormit în Domnul Luni în 20/7 Septembrie 1915 în al 33-lea an al etății și al 56-lea al preoției sale. Marele luminător și binefăcător al neamului și al bisericii noastre cu privire la înmormântarea sa a făcut dispozițiunea următoare:

„Pentru îngroparea mea dispun următoarele:

1. Îngroparea să fie cât se poate mai simplă și nici la un caz să nu se spezeze mai mult ca 200 (două sute) coroane, din cari 100 coroane să se dea parohului local pentru dânsul și stujitorii bisericii, unde se va întâmplă moartea mea, — iară 100 coroane să fie pentru sicriu și alte lucruri de lipsă, cari nu s'ar află la casă. Competința reuniunii să se împartă la săraci.

2. Să nu se dea anunțuri, nici alte semne de moarte.

3. Ceremonia prescrisă de biserică să o îplinească parohul locului, la care devine îngroparea mea în mod natural, de-ce-oară statutele capitulare nu au altă dispozițiune.

4. Dacă mi-se va întâmplă să mor în Blaj, tinerimea dela școli și conducătorii ei să nu se distragă dela ocupațiunile lor spre a-mi face mie pompă; că de pompă m'am ferit în toată viața.

5. Nici predică, nici altfel de cuvântare să nu se țină la îngroparea mea.

6. Rămășițele mele să se ducă la mormânt în modul îndatinat la bătrâni, adevă pe mâni și nu cu trăsură.

7. Monument să nu se pună la groupa mea.

Acestea le dispun pentru îngroparea mea și postest să se îplinească din cuvânt în cuvânt.

Blaj, 14 septembrie 1904.

I. M. Moldovanu m. p.“

Pietatea față de ilustrul defunct, pe care îl jelim cu toții, ne impune să respectăm întocmai dispozițiunea de mai sus.

Sufletul marelui și generosului defunct îl recomandăm rugăciunilor evlavioase ale Veneratului Cler Arhidiecezan.

Blaj, din ședința capitulară ținută la 21/8 Septembrie 1915.

Dr. Victor Mihályi m. p.

Arhiep. și Mitrop. de Alba-Iulia și Făgăraș.

Economia vieții.

Este de fapt ceva curios, că omul care este atât de lacom dela natură și tinde să-și agonisească toate bunătățile pământului, în ce privește valorizarea celui mai scump capital al lui, a vieții însăși, este foarte slab calculator. Aceea ce e mai de căpetenie pentru viața omului, concepția adevărată despre lume și despre lucrurile aflătoare

Intr'ansa, în cele mai multe cazuri nu ne-o dau nici părinții, nici școala, nici mediul în care trăim. Suntem ispitiți să credem că fieștecare om primește dela natură știința guvernării de sine și a aprecierii corecte asupra tuturor valorilor din lume, dar lucrul durere nu stă așa. Din contră cu siguranță putem afirmă; că chiar cei mai puțini oameni au moștenit dela natură darul de a se ști folosul în mod cuminte și folositor de viața lor. Ca să ne convingem despre adevărul acestei afirmațiuni este destul să stăm de vorbă cu vre-o doi sau trei indivizi și să-i întrebăm că ce regrete poartă dâșii în suflet. De sigur A ne va răspunde astfel: »Imi pare rău de cărțile frumoase ce nu le-am cetit, regret clipele din viața mea pe cari pentru patimi nu le-am petrecut în liniște, imi plânge inima după ciasurile în care am fost rău și dușmănos în loc să fi fost bun și milostiv, cu-n cuvânt mă întristez, când mă gândesc la zilele pierdute din viața mea, cari au fost lipsite de liniște, poezie, bunătate și muncă«.

B. va opină de sigur astfel: »Ah, am fost prea îngăduitor, prea puțin gânditor, pentru aceia grămada de bani ce o las în urma mea, nu e așa de mare cum ar trebui să fie. Câte ocaziuni am scăpat unde puteam realiză frumoase profite. Of, alte conexiuni sociale trebuia să am, atunci toate nu s'ar fi săvârșit așa cum se săvârșesc«. Așa că din toate oftările lui B. vom constată că avem de a face cu-n *chilipirgiu desperat*.

C. se poate întâmplă că va fi un »nazeveizer«.¹⁾ Și tipul acesta e mai periculos. Nazeveizerul cu înțelepciunea lui îngustă și intolerantă pune lumea la cale în cutare comitet ori revistă. Dacă îi reușește mica lui propunere atunci se umflă de bucurie ca un balon uriaș, în caz contrar, se mânie și începe o muncă terorizătoare, învrăjbește, calomniază, intrighează și nu se odihnește până nu vede opera oamenilor mai cumiști decât el, doborâtă la pământ.

Am analizați deci sufletele numai a trei oameni și am găsit trei concepțiuni de viață așa de deosebite una de alta. Dar dacă am studia viața și faptele a sută, mie sau chiar milion de oameni, mai ales în veacul nostru, oare la ce rezultate înspăimântătoare am ajunge? Întrebarea pentru aceea e interesantă, fiindcă toate acțiunile omului fie ele de ordin intelectual ori moral, își au rădăcinile lor în concepția de viață. Domnul nostru Isus Hristos ca un adânc psiholog ce a fost, a zis Iudeilor: degeaba vorbiți, fiindcă acolo unde sunt comorile voastre, sunt și inimile voastre. Deci chilipirgiului, fie acesta îmbrăcat în frac ori în straie țărănești, degeaba îi vorbești de idea-

lism și de abnegațiune, te va aplaudă frenetic, însă în inima lui se va gândi tot la chilipire. Oare ce vor păți credincioșii, clienții și pacienții dacă se va întâmplă ca chilipirgiul ori nazeveizerul să fie preot, medic ori avocat. Și acum vine întrebarea cea mai tragică. Oare ce va păți un popor întreg dacă din nefericire dintre fiii lui numai o parte sunt idealști și muncitori, iară două părți chilipirgii, leneși, sclavi plăcerilor, cari când e vorba de munca reală se ascund în dosul frazelor? Prada energiei se răsbună grozav atât la un individ cât și la un popor. Vestitul Smiles zice: »Sărquinta și cruțarea sunt isvoarele adevărate ale culturai. Cu cât e un popor mai cult cu atât e mai păstrător și cu cât e mai inferior în cultură cu atât e mai risipitor. Societatea omească se împarte mai corect în oameni cruțatori și în oameni risipitori. Nu oamenii bogăți, ci cei cruțatori au făcut toate lucrurile folositoare pe lume; palatele, magazinele, fabricile, mașinile, trenurile, pădurile etc. Capitalul necesar pentru înfăptuirea acestora a tuturoră nu l-au dat bogății, ci oamenii cruțatori. De aceea oamenii păstrători sunt binefăcătorii omenimei, iară risipitorii răufăcătorii ei, și cu cât va aveă un neam sau un stat mai mulți din ei, cu atât se va prăpădi mai degrabă.²⁾

Va să zică averile materiale risipite sunt un pericol pentru un neam, însă cu atât mai vartos viețile pierdute. Cu cât mai multe suflete doritoare de lumină și de muncă onestă va numără un neam, cu atât mai asigurat, va fi viitorul lui.

Deci generațiile noastre tinere, speranța viitorului, să le învățăm să-și economizeze averile materiale și cele sufletești deopotrivă de bine.

Trupul și sufletul sunt supuse unor anumite legi, a căror ignorare se răsbună grav încă înainte de moarte. Să ne învățăm deci copiii încă de mici, să ieie o atitudine fermă și adevărată față de cinste și muncă, avere și sărăcie, bucurie și durere, succes și fiasco, lumină și întunecime sufletească, ca să nu încerce niciodată să-și clădească fericirea și speranțele lor în viața de mai târziu pe speculațiuni ori chilipire.

Cu-n cuvânt să le imprimăm în suflet un caracter onest și sănătos încă din cea mai fragedă tinereță, fiindcă în caracter se cuprinde dezvoltarea de mai târziu a omului ca mărul în sămbure. Intre caracterul și între soarta noastră, este cea mai strânsă legătură. Dacă de mici ne învățăm să stimăm legile naturii și să prețuim adevăratele comori ale vieții, atunci inima noastră toată viața va înclină spre bine. Dară dacă de mici ne învățăm părinții, școala și mediul o leacă să mințim, o leacă să furăm și o leacă să lene-

¹⁾ »Nazeveizer« = omul care nu vede mai departe decât vârful nasului. (N. Red.)

²⁾ Vezi Smiles. Sparsamheit, Cap. I.

vim, atunci îndemnrile de mai târziu vor fi mazăre pe pereți, pentru că unde vor fi comorile noastre, acolo vor fi și inimile noastre. Se spune că un cunoscut îi făcuse lui Michelangelo observarea că dela ultima lui vizită, nu observă nici un progres la cioplirea statuei. Michelangelo îi răspunse cunoscutului său, că a făcut ici colo câte o îndreptare. Bine! zise cunoscutul acestea toate sunt progrese miciute. Da, bine zici! reflectă Michelangelo, numai cât din progrese miciute se compune perfecțiunea, ceea ce nu este lucru micuț. Așa stăm și cu viața, dacă voim ca aceasta să devină o operă, trebuie de micuți să învățăm să o prețuim.

Natura nu-și prezintă răsplata în ziua aceea în care tu ia-i călcat legile, însă poți fi sigur că dânsa va veni cu siguranță. Ți-ai petrecut nopțile în nedormire și în excese, natura te va pedepsi cu aceea că sistemului tău nervos ruinat nu-i va mai acorda somn liniștit. Muschii cu cari nu lucră ți-i va lua, în creerii care nu muncesc, va trimite natura tămpenie, zice Marden.

Tot așa de aspru pedepsește natura și greșelile comise contra sufletului. *«Cine nu se stăpânește pe sine cu mână de fier și nu se hotărărește odată și pentru totdeauna că va merge pe calea binelui sau 'al răului, pe acela îl va izbi viața cumplit încoace și încolo. Fără principii statornice de viață viața ne conduce pe noi, nu noi pe dânsa»* zice pedagogul Foerster.

Pentru toate acestea cerem deci ca părinții, biserica, școala și mediul să deie în primul rând generațiilor tinere nu cunoștințe reslețite, ci reguli generale de viață un fel de îndreptar al vieții, cari apoi să producă în fieștecăre individ aceeași concepțiune despre datorințele omului.

Problema cea mai arzătoare a educațiunei ar fi deci, de a deda tineretul la o economie rațională a vieții.

Mai întâi trebuie să pregătim suflete sănătoase și atunci putem vorbi de săvârșirea unei munci idealiste, căci până când sunt în majoritate în corpul unui neam chilipirgii și nazeveizerii, frazele frumoase nu plătesc nimic.

f. m.

Vieța creștină.

Insemnări.

(Urmare)

2. Provedința divină.

Oricare gospodar cinstit și cuminte poartă grije de casa și holdele sale. El caută ca casa lui totdeauna să fie ținută în cea mai bună rânduială și în cea mai scilpitoare curățenie. Gospodarul de treabă să silește ca holdele lui să fie bine îngrijite, sămănate și secerate la vreme. Așisderea se nizește un atare om ca fami-

lia lui să fie fericită și să se bucure de un nume bun. Copiii și-i crește pe deoparte în cinstirea și frica lui D-zeu, iar pe de altă parte în stima și iubirea oamenilor. Un cap de familie înțelept știe tare bine că, casa, holdele și familia sa nu vor înflori, dacă nu te va da cuvenita îngrijire și că acestea lăsate în voia întâmplărilor, mai mult vor merge spre rău decât spre bine.

Ce se petrece în o gospodărie condusă de un om în mic, acelaș fapt se petrece în mare în gospodăria uriașă care se numește lume. Aici gospodarul bun și înțelept este însuși D-zeu cel vecinic și atotputernic. D-zeu nu numai că a creat lumea din nimic numai cu *puterea cuvântului* său făcându-o atât de bună și frumoasă, ci o și *sustine și-o guvernează*. D-zeu poartă grije ca ziua să se schimbe regulat cu noaptea, ca anotimpurile să vie după rând aducând cu sine fiecare bunătatea sa specială. El conduce corpurile cerești și întocmește vremurile după purtarea oamenilor. Prin voia celui Preainalt e sterp sau aduce roade bogate pământul. După porunca celui Atotputernic se înviforează și se liniștește iarăși marea, cu-n cuvânt D-zeu se îngrijește ca *legile naturii* să lucreze neconținut spre mărirea Lui și spre folosul oamenilor. D-zeu însă nu veghează numai asupra *ordinii fizice* din lume, ci și asupra *ordinii morale*, adică nu lasă ca răutatea și întunerecul să biruiască bunătatea și lumina definitiv, ci prin amărăciunile lor, cele dintâi, numai să le întărească și oțalească pe cele din urmă. Tot bunul D-zeu așa a iubit oamenii ca pe fiii săi adevărați și pentru aceea fieștecăruia dintr'angii i-a rânduit câte un înger păzitor ca aceștia să-i păzească de primejdii și să-i îndemne la fapte bune și plăcute lui D-zeu. Ingerul păzitor însă atâta timp rămâne lângă om, până când acesta urmează peruncile lui D-zeu, cât ce omul prin fapte rele se lapadă de făcătorul său, și ingerul păzitor se depărtează dela dânsul spre nefericirea lui.

Îndoita lucrare alui D-zeu de a sustine și ocărmiul lumea în toate privințele se numește *provedința divină*. Oamenii cari nu cred în provedința divină, ori despe-rează, ori socotesc că gândurile, vorbele și faptele lor scapă dinaintea ochiului atotvăzător alui D-zeu alergând astfel cătră perirea lor trupească și sufletească.

Omul.

Lumea aceasta care a făcut-o D-zeu cu nepătrunsa lui înțelepciune este plină de framșeți deosebite: regnul animalelor și al plantelor, cât și fenomenele din natură ne prezintă desfătări nenumărate minții și ochilor, totuș ființa cea mai aleasă de pe fața pământului e omul, fiindcă el singur numai dintre toate viețuitoarele, este zidit după chipul și asemănarea lui D-zeu. Atât după trup cât și după suflet deci omul se deosebește de celelalte ființe din lume: trupul omului nu numai că e un model de armonie și frumșeță, ci e și înzestrat cu o mulțime de simțiri, cari îl fac stăpân peste natură și produsele ei. Sufletul omului este așisderea așa de minunat întocmit, încât eu el omul poate I. să priceapă *legile D-zeești*, naturale și omenești, să le folosească spre binele său propriu; II. să simtă frumosul, binele și adevărul din natură și din creațiunile omenești; III. să intrupeze în fapte gândurile minții și sentimentele inimii spre fericirea sa și cea deaproapelui.

D-zeu după ce a înzestrat prima păreche de oameni pe Adam și Eva și prin ei toată omenimea cu cele mai prețioase daruri trupești și sufletești, i-a *binecuvântat* zicând: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul, să-l supuneți pe el și domniți peste peștii mării și peste paserile cerului și peste toate animalele câte se mișcă pe pământ“. Și i-a așezat pe ei, voin-

să le cerce credința, în rai, în o grădină frumoasă, cu tot felul de arbori frumoși și buni la mâncare, poruncindu-le lor, ca din toți pomii raiului să mănânce, dar din pomul cunoștinții binelui și a răului să nu mănânce, pentru că în ziua în care vor mânca dintr'ânsul, vor muri. Adam și Eva însă nu au ascultat porunca lui D-zeu, care i-a făcut pe ei și i-a pus stăpâni peste pământ și peste toate podoabele lui, ci au urmat amăgirii diavolului, care în chip de șarpe îmbrăcându-se, i-a îndemnat să se împotrivescă părintelui Atotsfânt. Urmarea a fost, că primii oameni prin neascultarea lor, au pierdut raiul și binecuvântarea lui D-zeu. Următorii lui Adam și ai Evei deodată cu nașterea lor au moștenit dela ei și firea omenească cea stricată și înclinată spre păcat (Cain, Aam) și cu cât s'a sporit mai mult neamul omenească, cu atâta s'a depărtat și mai tare dela D-zeu, carele în diferite rânduri și teluri a trimis semne și pedepse peste oameni (potopul, amestecarea limbilor), ca aceștia să se întoarcă dela păcate și dela fărâdelegi. Dar omenimea nu s'a abătut dela căile ei rătacite, până ce nu a venit pe pământ însuși fiul lui D-zeu, domnul nostru Isus Hristos, care prin patimile și prin moartea sa pe cruce de bunăvoie a mântuit-o de urmările grele ale păcatului strămoșesc și a împăcat-o cu D-zeu, părintele ei cel Atotbun. Dl nostru Isus Hristos prin minunatele și adâncile sale învățături ne-a descoperit adevărul vecinic, că viața aceasta pământească este ca o umbră trecătoare și numai după moarte se începe o viață vecinică, care va fi fericită ori nefericită, după cum faptele noastre în aceasta viață au fost bune sau rele. În frumoasa pildă despre talanți ne spune Mântuitorul lumii, că precum stăpânul, care ducându-se departe și-e predat averea slugilor, cerându-le mai apoi seamă după întoarcerea sa, laudând și ferind slugii cei muncitori și onești și gonind în locul de vecinică osândă pe sluga cel leneș și viclean, așa și părintele nostru cel ceresc dela fieștecarele dintre noi va cere seamă despre faptele pământești dându-ne răsplata meritată. Deci știind că originea noastră este divină și că peste gândurile, intențiunile și faptele noastre se va ținea o judecată dreaptă și nepărtinitoare la a doua venire alui Isus Hristos, viața noastră să o tocmim așa ca aceasta să fie plăcută lui D-zeu. Gândurile noastre să fie cinstite, vorbele noastre cuviincioase și faptele noastre bune, ca ale unor fapte create după chipul și după asemănarea lui D-zeu, căci zice sf. scriptură: „Așa să lumineze lumina noastră înaintea oamenilor ca văzând ei faptele noastre cele bune, să preamărească pe părintele vostru din ceriuri“.

Ținta vieții omenești.

Măiestrul de aceea reușește să facă din o bucată de lemn sgronțuroasă din pădure un lucru frumos fiindcă la fieștecare cioplitură are în vedere un scop, așa și viața noastră numai în acel caz va aduce roade și va fi vrednică de trăit dacă fieștecare zi din ea va însemna o treaptă nouă a dezvoltării trupului, dar mai ales a sufletului nostru. În primul rând trebuie să păzim fundamentul ființei noastre care este *sănătatea trupului și a sufletului*, pentru aceea să ocolim dărzi și hotărât acele fapte sau plăceri cari ne-ar putea-o primejdi. În al doilea rând conform poruncii lui D-zeu „Întru sudoarea feții tale vei mânca pâine“ să ne agonisim cu muncă cinstită acele bunuri pământești, cari sunt de lipsă pentru existența și progresul nostru. În al treilea rând coroana tuturor străduințelor noastre să fie nelncetat *luminarea minții, nobilitarea sentimentelor și exercitarea voinții în fapte bune și plăcute lui D-zeu*. Acela care a fixat cu cea mai mare autoritate scopul

vieții este însuși dl nostru Isus Hristos zicând: „Fiți desăvârșiți, precum și tatăl vostru în ceriuri este desăvârșit“ și iarăși „Aceasta este viața de veci ca să te cunoască pe tine unul și adevăratul D-zeu“. Deci după porunca Mântuitorului lumii, ținta ultimă a vieții noastre trebuie să fie *treptata cunoaștere alui D-zeu din lume și din fenomenele ei și neconținută desăvârșire proprie prin rugăciune, studiu și muncă*, cu-n cuvânt fieștecare om creștin trebuie să devie o ființă *religioasă-morală*. Omul care nu se va lăsa bătut de vânturile ispitelor acestei lumi încoace și încolo ca o corăblovă fără cârmă, ci va avea în vedere în toată clipa religiunea creștină și morala ei, acela va duce o viață curată, fericită și roditoare pentru sine și pentru societatea în care va trăi, acela nu se va îngâmfa știind că bucuriile și măririle din lumea aceasta sunt trecătoare ca zilele senine de primăvară, acela nu va despera degrabă văzând că suferințele sunt ca furtuna, desrădăcinează și nimeresc ce-i slab în sufletul omenească iar cei tare o înviorează și o oțelesc. Uite mica albină cum sboară din floare în floare ziua întreagă se osteneste și face miere împlinindu-și astfel rolul ei pe pământ, dar furnica cum agonisește și muncește peste puterile ei, dar răușorul de munte cum străbate cu sârguință printre petri și spărturi de stâncă, alergând cătră sfârșitul lui și tu omule care ești mai mare decât ei și inzestrat dela bunul D-zeu cu atâtea daruri prețioase să-ți petreci viața în trândăvie și în păcate?! Nu, nici decum, roagă-te lui D-zeu și muncește. Să punem totdeauna bunurile sufletesti mai presus de căștigurile materiale fiindcă aceste din urmă sunt schimbătoare, trecătoare, pe când cele dintâi dau valoarea și comoara vieții noastre pe pământ și dincolo de el și apoi pe acestea nici „rugina nu le strică, nici moliile nu le mănâncă, nici furii nu le sapă și le fură“.

alfa.

(Va urmă).

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pelângă păr. Ilie Popescu din Ianova (tractul Timisoara) în temeiul Înaltei rezoluțiuni Consistoriale de sub Nr. 2675/914 să escrie de nou concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“

Emolumentele sunt: Una jumătate ($\frac{1}{2}$) din întreg beneficiul împreună cu parohia părintelui Ilie Popescu afară de întregirea dotațiunii dela stat, care întregire rămâne întreagă a parohului — deci aceasta întregire pentru capelan nici comuna bis. și nici superioritatea bis. nu o poate garanta.

Alesul va fi dator să substituie pe păr. Ilie Popescu în toate funcțiunile divine și pastorale, și va avea să catehizeze și dânsul la școlăle din loc.

După beneficiul său va avea alesul să supoarte dările publice.

Parohia de clasa I fiind, dela reflectanți să cere cvalificația prescrisă în concl. Ven. Sinod. eparhial de sub 84 II/1 din 1910. În lipsa astorfel de reflectanți să admit și reflectanți cu cvalificație de cl. II.

Recursele ajustate cu documentele prescrise în *original* — și cu atestat despre serviciul eventual prestat, — adresate com. par. din Ianova, se vor subșterne în termenul legal P. O. Oficiu protopopesc gr. or. rom. al Timișorii (Temesvár Gyy.) Recurenții au a se prezenta cu stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii în vre-o Duninecă ori sârbătoare în sft. bise-

rica din Ianova spre a-și arăta desteritatea în cântarea bis. în oratorie și în cele rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Oprea* adm. prot.

—□—

2—3

Pentru postul de paroh, devenit vacant prin trecerea la cele eterne a parohului N. Bogdan, din parohia M. Lazuri cu filia Calea-mare și Cărandul-mare, se publică concurs, cu termen de alegere, 30 zile dela prima publicare.

Beneficiul este: Din M. Lazuri: 1. Casă parohială cu cele de lipsă și intravilan. 2. Pământ parohial 7 iugh. a 1600□ st. 3. Bir parohial 1 vică (30 l.) cucuruz sfărmat dela fiecare nr de casă care se poate răscumpără câte cu 2 cor. Din filia Calea-mare: 1. Un intravilan de 5 cubule. 2. Bir ca în M. Lazuri. Din Cărandul-mare: 1. Bir parohial ca în M. Lazuri. 4. Stolele îndatinate. 5. Intregirea dela stat.

Alesul va avea să provadă catehizările dela școale, fără a pretinde remunerațiune specială dela biserică, precum să și solvească toate dările după beneficiul său.

Fiind parohia de clasa a II-a, reflectanții vor avea a-și înaintă rugările — adresate comitetului par. din M. Lazuri — adiustate cu documentele originale, la P. On. Of. protopopesc din Oradea-mare (Velența), prezentându-se — cu stricta observare a prescrieilor Reg. p. parohii — în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserică din M. Lazuri și Calea-mare, spre a-și arăta desteritatea în rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Andriiu Horvath* protopresbiterul Orăzii-mari.

—□—

3—3

Pe baza ordinului Venerabilului Consistor eparhial din Oradea-mare Nr. 1699 B. 1915 prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de cl. II. Căbești, din protopresbiteratul Beiușului, cu termen de alegere pe ziua de 11/24 octomvrie 1915.

Emolumentele sunt:

1. Casă parohială cu grădină și supraedificatele.
2. Patru holde de pământ, după care alesul paroh va solvi darea.
3. Bir preoțesc, câte jumătate măsură de cucuruz sfărmat dela fiecare număr de casă.
4. Stolele îndatinate statorite de comitetul parohial.
5. Intregirea dela stat.

Alesul e îndatorat a catehiză la toate școalele fără alta remunerațiune.

Cei ce doresc a reflectă la aceasta parohie sunt poștiți a-și înaintă recursurile lor, adiustate cu documentele de lipsă, adresate comitetului parohial, — oficiului protopopesc greco-oriental din Beiuș având a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare, cu observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, la sf. biserică din Căbești, spre a-și arăta desteritatea în oratorie și rituale.

Beiuș, la 28 august (11 septemvrie) 1915.

Moise Popoviciu adm. ppesc.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător la școala vacantă din F. Bator (Feketebátor) protopresbiteratul Tinca, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul „Biserica și Școala” pe lângă următorul beneficiu:

ă) Dela comuna bisericăescă în bani gata anual-minte 910 cor. solvite lunar-minte, iar diferența o în-

tregește statul fiind sub Nr. 10596/1911 votată deja; stolele legale.

b) Locuință liberă cu 2 odăi, culină, cămară.

c) De încălzirea și curățirea școalei se va îngriji comuna bisericăescă.

Alesul va fi obligat a prestă serviciile cantonale în și afară de biserică, să provadă catehizația întrucât preotul ar fi dispenzat, a conduce elevii regulat la sf. biserică în dumineci și sârbători.

Vor fi preferiți acei recurenți, cari vor ști înființa cor bisericăesc pe lângă o remunerație deosebită.

Recursurile adiustate conform regulamentelor, adresate comitetului parohial se vor înaintă P. O. Oficiu ppopesc în Méhkerék (Bihar m.), având a se prezentă în vre-o duminică în sf. biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Dat în ședința comitet par. din F. Bator ținută la 12/25 iulie 1915.

Petru Medeșan

preot, președinte.

Georgie Bondar

not. com. par.

În conțelegere cu mine *N. Rocsin* protopop.

—□—

3—3

Devenind vacant postul de paroh din parohia de cl. III. Burzuc, prin aceasta se publică concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare, pe lângă următoarele:

1. Casă parohială cu supraedificatele.
2. Pământ parohial intra și estravilan 8 iugh. 1541□ st.
3. Bir parohial câte o vică (30 l.) cucuruz sfărmat de Nr. de casă, prețuit în 2 cor. 50 fil., apoi câte 1/2 zi de lucru cu plugul sau cu mâinile, care se poate răscumpără cu 2 cor. respective cu 40 fileri.
4. Pășune pentru vite.
5. Din pădurea urbarială anual 8 metri de lemne, care după tăierea pădurii se despăgubește anual cu 32 coroane.
6. Stolele îndatinate.
7. Intregirea dela stat.

Darea după pământ și beneficii, o solvește alesul, carele totodată va avea datorința a catehiză la orice școală din parohie, fără să pretindă pentru aceasta ceva dela parohie ori biserică.

Reflectanții la acest post sunt poștiți, ca recursurile adiustate cu documentele originale, adresate comitetului par. din Burzuc, să le înainteze la P. On. Of. protopopesc din Oradea-mare (Velența), având — cu stricta observare a prescrieilor Regulamentului în vigoare — a se prezentă în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Burzuc, pentru a-și arăta capabilitatea în tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Andriiu Horvath* ppopol Orăzii-mari.

—□—

3—3

Librăria diecezană din Arad are depozit bogat în cărți și revizite bisericăști (potire, disc, ste-luță, candelă, cruci, ripizi, cădelnițe, prăznicare) prapori și ornate. Execută și reperaturi. Cereți catalog.